

Mesefüzérünk gyöngyszemei örömmel üdvözlik újabb társukat, „akit” ezúttal Sörös Rozka, a Játzószínház játékos a hozzát el nekik – és Nektek. Rozkát bizonyára sokan ismerik közületek, s bár most egy ideig még otthon mesélt a kicsi fiának, hamarosan újra játszhattok majd vele a Mátyás királyról szóló játzószínházi foglalkozásokon.

„Fiam született, fiam született! Nézzék csak, milyen szép, erős fiam lett!” – így dicsekedtem annak idején *A csókalányok* című játéunkban, ahol az anya szerepét játzóztam. Az előadásbéli mondataim azóta valóra váltak. Lassan kilenc hónapja jött világra Marci fiam, akinél bátrabb, okosabb legényt még nem hordott hátán a Föld! (Szerintem.) Nekem meg jövőm lett a kisfiunk születésével...

Én mindenkinek jó utat kívánok az Életben, ezzel együtt a mesék birodalmában, ahol – én vagyok rá az élő példa – minden csoda megtörténhet!”

KRIZA JÁNOS:

A csóka lányok

Egy asszonynak volt egyszer tizenkét leánya. Ez a tizenkét leány olyan szájas, vakmerő volt, hogy az anyjuknak egy szavát sem fogadták meg, s annyit nyelveltek egymással, hogy egy óráig sem volt csendesség a háznál. Az anyjuk egyszer úgy elkeseredett, hogy azt találta mondani:

- Immár a fülem is tele van a lármáttokkal, adja isten, hogy változzatok mind csókákká.

Hát a tizenkét leány egyszeribe csókává változott, s ahogy kinyitotta az ajtót, a tizenkét csóka úgy kirepült rajta, hogy a szemét is majd kiverték. Ki a házból, fel a levegőbe, éppen a felhőkig. Az asszony kiállott az ajtó elé, s látja, hogy azok a csókák egyszer még alább szálltak, aztán

megkerengték magukat a ház fölött, s avval eltűntek napnyugat fele. Nekifogott búsulni, hogy neki már leánya egy sincs, bár egy megmaradott volna a tizenkettő közül. Bánta, hogy úgy megátkozta őket, de már nem volt mit tenni, s elgondolta magában, hogy az isten nem ok nélkül verte meg a leányait, akik annyi szép intése után neki soha egyetlen szavát sem fogadták meg.

Amikor a tizenkét leány odalett, az anyjuk éppen gyermeket várt, s mikor az ideje eljött, született egy szép fiúgyermek. Mikor ez a fiú nagyobbacska lett, kérdi az anyjától:

- Hát, anyám, nekem sohasem volt egy testvérem se? Az anynyi idős asszonyoknak, mint kigyelmed, öt-hat gyermeke is van a faluban.

Azt mondotta az anyja:

- Nekem, fiam, nem volt több

gyermekem rajtad kívül.

De a fiú később hallotta a faluban, hogy neki még volt tizenkét leánytestvére, s azok mind csókává változtak, s úgy elrepültek, hogy hírüket sem hallották.

- Na, anyám - azt mondja egyszer a fiú -, hallottam a faluban, hogy nekem volt tizenkét leánytestvérem. Ha török-szakad, addig meg nem nyugszom, amíg őket fel nem találom, akármelyik szegletében legyenek a világnak.

Az anyja váltig marasztalta, mondogatta, hogy ne menjen, mert kifogy belőle is, de mikor látta, hogy nincs kivel beszélni, jól feltarisznyálta, s útnak indította.

Megy, megy a fiú hetedhét országon is túl, hegyeken-völgyeken, havasokon-tengereken, kősziklákon keresztül. Egyszer, amint megy, meglát messze-messze egy kőszikla havas aljában egy remeteházat.

- Ó, bár én ma estére ahhoz a remeteházhoz érkehetnék - azt mondja magában.

*El is érkezett oda estére s bement. Hát ott egy olyan öregasszony lakott, akinél öregeb-
bet még életében nem látott.*

Így köszönt neki:

*- Adjon isten jó estét, anyám-
asszony!*

*Az asszony fogadja a köszön-
tést, s azt mondja:*

*- Köszönd, fiam, hogy anyád-
nak szólítottál, mert külön-
ben hidd meg, hogy elnyeltelek
volna téged egészben ebben a
szempillantásban. Mit kere-
sel te itt, ahol emberi teremtés
soha sem jár?*

*A fiú elbeszélte, hogy ő tizen-
két leánytestvérét keresi, akik
csókává változtatva elrepül-
tek.*

*- Jól van - azt mondja az öreg-
asszony -, holnap reggel majd
tudakozunk valamit felőlük.*

*Jó vacsorát készített a fiú-
nak, ágyat is vetett neki s*

*lefeleküdtek. Jó reggel, hogy fel-
kelnek mind a ketten, az öreg-
asszony kivesz a ládából egy
sípot, kiáll a fiúval az ajtó elé
s megfújja. Hát amennyi csú-
szó-mászó állat van a világon,
mind a ház körül terem, hogy
ellepték kereken az egész tér-
séget. A vénasszony tudako-
zódik, kérdezősködik ezektől a
csúszó-mászó állatoktól, hogy
nem hallottak-e valami hírt
olyan tizenkét csókáról, akik
soha a többi csókasereg közé
nem elegyednek, hanem örök-
ké külön járnak magukban. De
az egész sereg mind azt felelte,
hogy ők soha még hírt sem hal-
lottak afféle csókákról. Akkor a
vénasszony szavára valameny-
nyi csúszó-mászó hazatakarod-
t. A fiú is elbúcsúzott tőle, s
ismét útnak indult.*

*Ment, ment, mindaddig ment,
míg estére elért egy másik re-
meteházat a kősziklahavas
derekában. Bement abba is, s
hát abban a másíknál egy még
sokkal vénebb asszonyt lát.
Köszön neki illendőképpen:*

*- Jó estét adjon isten kegyel-
mednek, anyámasszony!*

- Köszönd, hogy anyádnak

szólítottál - azt mondja a vénasszony -, mert különben a medvékkel szaggattattalak volna szét. De mi járásod van neked itt, ahol emberféle, mióta itt lakom, még eddig soha meg nem fordult?

A fiú elbeszélte, hogy mi járatban van.

- Jól van, fiam - azt mondja a vénasszony -, bízom benne, hogy holnap reggel csak hal-lunk valamit a testvéreidről. Hanem most egyél, s aztán feküdj le. Tudom, meg is éhez-tél, meg is fáradtál erősen a véghetetlen hosszú úton.

A fiú jól megvacsorázott, az-tán lefeküdt, s egy-kettőre úgy elaludt, mintha éppen agyon-ütötték volna.

Másnap reggel felkölti a vén-asszony, kiáll vele az ajtó elé, s megfújja a sípját. Hát ameny-nyi négylábú állat van a vilá-

gon, mind ott termett egy fél-óra alatt. A szegény fiú, mikor meglátta őket, szinte lerogyott ijedtében.

- Azt kérdem én tőletek - azt mondja a vénasszony a négy-lábú állatoknak -, nem tud-tok-e valamit arról a tizenkét csókáról, akik örökké csak magukra járnak, s a többi nagy csókasereg közé soha nem vegyülnek?

- Nem tudunk bizony mi sem-mit, nem is hallottunk soha senkitől legkisebb hírt sem felőlük - mondták a négylábú állatok.

A vénasszony intett nekik, s egytől egyig mind elszéledtek, hazatakarodtak a maguk he-lyére.

A fiú erősen megbúsult, hogy itt sem hallhatott semmi hírt a nénjei felől. Megköszönte a szállást a vénasszonynak, s jó remény fejében tovább folytat-ta útját.

Ment, ment egy kénköves tó mellett, s azon túl egy örökké égő hegy mellett, ment mind tovább s tovább, s egy nagy kőszikla tetős tetejében is-mét meglát egy remeteházat. Megkettőzteti a lépéseit, hogy

estére odajuthasson, s el is érkezett oda. Bemegy, hát ott a másik kettőnél is vénebb asszonyt talált.

- Szerencsés jó estét adjon isten kigyelmednek, anyámaszszony! - így köszöntött reá, de most immár nagyobb bátorsággal, mint a két elsőnél.

- Köszönd, hogy anyádnak szólítottál - azt mondja a vénasszony -, különben a sasokkal tépettelek volna széjjel. Mi járásbeli vagy te ezen a helyen, hol emberi lélek még sohasem járt rajtad kívül?

A fiú itt is elbeszélte, hogy ő mi járásbeli volna.

- Ne búsulj semmit, fiam - azt mondja a vénasszony -, nekem erős reménységem vagyon, hogy holnap hallunk valamit a te nénjeidről.

A vénasszony jó vacsorát adott a fiúnak, puha ágyat készített, s maga is lepihent.

Mihelyt megvirradt, a vénasz-

szony a fiút szépen felköltötte, kivett a ládából három sípot, s kiállt az ajtó elébe. Ott fújni kezdte a legkisebb sípot, s arra a legapróbb szárnyasállatok egyszerre mind ott termettek. Megfújja a második sípot is, s akkor eljönnek a közép-nagyságú szárnyasállatok. Megfújja a harmadik sípot is utoljára, s akkor a legnagyobb szárnyasállatok a világ minden részéből odagyűlnek nagy sereggel, hogy az ember szeme nem lephette el.

Széjjelnéz a vénasszony a töméntelen seregen, s azt mondja nagy bosszúsán:

- Még egy hija van a seregnek, úgy látom.

Csakhamar jött is egy holló, de annak vérezett a szárnya.

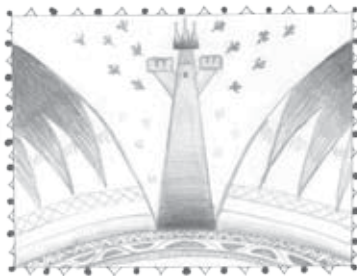
Azt nem nézte a vénasszony, hanem csak megpirongatta, hogy a parancsolatra így elkésett a többi madaraktól.

- Ne bánts engem - azt mondja a holló -, ne bánts, nem vagyok én hibás. Mindjárt megmondom az okát is, hogy miért késtem el a többi madárseregtől. Mihelyt a síp-
szót meghallottam, egyszeri-

be mint a nyíl, olyan sebesen kezdettem repülni errefelé. De utamban megláttam egy szörnyű nagy veres tornyot. Az a torony olyan magas volt, hogy a gombja, egészen aranyból, száz öllel is felül ért a felhőkön. Én abban a toronyban olyan csókacsárogást, csevegést hallottam, hogy ahhoz fogható még soha eddigelé. Azért megállapodtam egy kevés ideig, leszálltam egy virágos almafára, ott a toronyhoz közel, s ott hallgattam egy kicsinyég azt a különös csárogást s azt a sok csevegést. Míg ott üldögéltem, hallottam, hogy mit beszélnek a jövő-menő emberek ott a torony körül. Azok azt beszélték, hogy abban a toronyban tizenkét csóka lakik néhány esztendőtől fogva. Sokszor mind a tizenkettő megkerüli a tornyot nagy lármával, csácsogással, sokszor tizenegy elmegyeledelt keresni, a tizenkettődik meg otthon marad, hogy vigyázzon, s ügyeljen ott, de azokhoz emberi teremtséfele soha fel nem mehet. Amíg én ott hallgatóztam, egy vadász reám irányozta puskáját, s eltörte az egyik szárnyam he-

gyét. Emiatt lassabban tudtam csak repülni, ez az oka, hogy elkéstem a többi társamtól.

A holló megmondta azt is, hogy melyik szegletében van a világnak az a veres torony, amelyet ő látott.

- No, jól van - azt mondja az öregasszony -, nincsen semmi hiba, éppen ez kellett nekünk is. Ti immár, többi szárnyas, elmehettek.

El is mentek azok mind, ahonnan jöttek. A vénasszony egy darabocská vékony csontot adott a fiúnak, s azt mondta neki:

- No, te fiú, mindeddig hiába fáradtál, de most már nem lesz hiábavaló a te fáradságod, mert nem sok idő múlva megtalálod a te nénéidet. Mikor azt a veres tornyot eléred, ezt a két darab csontot támaszd a torony oldala mellé, s

gondolj reám. Meglátod, hogy abból a két darab csontból egy szempillantás alatt olyan irgalmatlan hosszú lajtorja lesz, hogy te azon bátran felhágatsz éppen arra a helyre, ahol a tizenkét csóka lakik.

Elment hát a fiú, s hosszú, terhes utazás után reátalált a veres toronyra, s amint a vénasszony meghagyta volt neki, a torony tövéhez állította a két kicsiny darab csontot. Akkor reá gondolt a vénasszonyra, s a két kis csontból lett egy véghetetlen hosszú lajtorja, s a fiú felhágott azon éppen oda, ahol a csókák vertek szállást maguknak. Tizenegy csóka oda volt éppen eledelt keresni, csak egy maradt otthon őrzőnek, de az az egy nem csóka, hanem szép leány képeben. Ahogy a fiú bement a nagy, tágas hajlékba, a leány először egy kicsit megijedt, de csakhamar nekibátorodott, s beszédbe eredt a fiúval, s rendre minden házi dolgokat megmutogatott neki, s elbeszélte, hogy a tizenkét testvér, amíg a toronyból eledelt keresni jár, mindig szárnyas csóka, de mikor visszajönnek, csak

átalbukik a fején mindegyik, s leányokká változnak. A fiú is elmondta, hogy mi járásbeli, s azt is, hogy ő éppen testvére a leányoknak, s azért jött, hogy őket felkeresse s hazahívja, s most immár valahára, sok sanyarú utazás után rájuk akadt szerencsésen.

Egyszer csak messziről valami nagy csárogást hallanak, s azt mondja a leány a fiúnak:

- Bújj csak el egy kis időre, ahova lehet, mert jönnek a néneim. S ha hirtelen meg nem mondhatom, hogy ki vagy, a szemedet is kivájják, kivált a legnagyobb igen mérges.

A leány elrejtette a fiút, éppen a hetedik szobába, s rázárta az ajtót. Nemsokára megérkezett a tizenegy csóka, általbuktak a fejükön, s lett belőlük tizenegy leány. Ki-ki leült a maga helyére, s aztán járkálni kezdtek ide s tova. Egyszer azt mondja a legnagyobb leány haragosan, fntorogva:

- Mi dolog lehet ez? Én idegen szagot érzek! - tapodni kezdett mérgesen, mindent hányt-vett a házban, s szembefogta a

kisebb leányt, mondaná meg, honnan van az az idegen bűz. A kisebb leány lecsendesítette a néneit, s így szólt hozzájuk: - Tudjátok, néneim, mikor apánk házából eljöttünk, anyánk akkor gyermeket várt, s nemsokára született egy fia. Az a fiú nőtt, megnőtt nagyra, s elindult tűzön-vízen, az életét is kockára tette, hogy minket felkeressen, apánkhöz, anyánkhöz hazavezéreljen. Sok sanyarú utazás után itt most reánk talált, itt van, de én elrejtettem, nehogy hirtelenében bántsátok, amíg meg nem tudjátok, ki ő, s miért jött.

Erre a leányok úgy megörvendtek, hogy ugrálni kezdtek örömükben, előhozták a fiútestvérüket a rejtekből, s mind rendre ölelgették. Mikor elbeszélte a fiú érettségét, sok sanyarú utazását, mind sírni kezdtek. Immár az volt hátra, hogy induljanak hazájukba. De előbb felfogadták, hogy ezután engedelmes leányai lesznek anyjuknak, apjuknak. Mikor az idő annyira megsötétült, szép lassan szálltak a lajtorján mind a tizenhárman,

s a fiútestvér újabb hosszú utazás után elvezérelte őket az apai házhoz. Mikor a tizenkét leány a fiúval belépett az ajtón, anyjuk, apjuk nem tudott hamarjában hova lenni a nagy örömtől. Estére bőséges vacsorát készítettek, arra meghívtak minden atyafit, sógorságot, keresztapát és szomszédokat.

A leányok ez időtől fogva jámborul s olyan jól viselték magukat, hogy híriük ment mindenfelé. Mind a tizenkettő becsületes, jó férjet talált magának, s egy esztendő alatt mentek férjhez mind a tizenketten. A fiútestvériük nemsokára megházasodott, kapott egy olyan jó feleséget, amelyet csak kívánni lehet, s avval boldogan él ma is, ha meg nem halt.

